

SİNEMA VE EDEBİYAT TÜRLERİ ARASINDA GÖRÜLEN ETKİLEŞİMLER

Yrd. Doç. Dr. Tuncay YÜCE
Mersin Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
Sinema-TV Bölümü
E-Posta: tyuce@mersin.edu.tr

ÖZET

Sanat, biçim-içerik ilişkisinin birlikteliğiyle var olmaktadır. Biçimsel öğelerle içeriksel öğelerin yoğrulması sanat yapıtının oluşmasını sağlar. İki farklı sanat dalı, edebiyat ve sinemanın birlikteliği benzer bazı içeriksel ve biçimsel özellikler taşır. Anlatım dillerinin bazı ortak özellikleri aracılığıyla etkileşim içerisinde. Her iki sanat dalında da türler bulunmakta ve farklı yaklaşımlarla da olsa bir öykü anlatılmaktadır. Diğer sanat dallarının bir biresimi olan sinemanın, Yedinci Sanat özelliği edebiyattan, tiyatrodan, resimden, fotoğraftan, mimariden ödünç aldığı öğelerle gerçekleşir. Bu yazıda iki sanat dalının etkileşimi, kendilerine özgü anlatım dilleri ve türleri bağlamında ele alınmış, konunun kapsamlı olmasından dolayı her iki sanat dalından örnekler vermek yerine yöntem olarak kavramların incelenmesi seçilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türler, edebiyat, sinema, roman, deneme, belgesel.

INTERACTIONS BETWEEN CINEMA AND LITERATURE GENRES

ABSTRACT

Art is the relationship between form and content. An artistic creation has its being mixing form and content together. Partnership of two different art branch, literature and cinema, have the some similar form and content features. They are in interaction by means of some similar expression styles. There are genres in both art, and they tell a story, even though different approaches. Synthesis of the other arts, cinema has its Seventh Art feature from borrowing some components of theater, literature, painting, photography, and architecture. In this article we considered interaction of two art, their characteristic expression styles and genres, and chose a method examining such theories instead of giving examples because of the broadness of the subject.

Keywords: Genres, literature, cinema, novel, essay, documentary.

1. GİRİŞ

Bu çalışmada sinema ve edebiyat türleri arasındaki etkileşim incelenmektedir. Her iki sanat dalındaki türler tanımlanmakta, anlatım dilleri ele alınarak aralarındaki etkileşim incelenmektedir. Tanımlardan ve konu ile ilgili kaynak taramasının ardından bir karşılaştırmaya gidilerek bir örnek olarak belgesel ve deneme türlerine değinilmektedir.

Sinema sanatı, diğer sanat dalları ile karşılaştırıldığında çok yeni bir sanat dalıdır. Sinema resim, edebiyat, müzik, tiyatro gibi sanat dallarının bir bileşkesi gibidir. Diğer sanat dallarına bakıldığında bu yeni sanat dalının gelişimi öylesine hızlı bir biçimde olmuştur ki, teknik olarak gerçekleştirilen ilk gösteriminden bu yana neredeyse kendini aşar duruma gelmiştir. Ne var ki Yedinci Sanat sinema ile en büyük etkileşim içerisinde olan sanat dalı edebiyat olmuştur. Sinema ile roman arasındaki etkileşimden Monaco şu biçimde söz etmektedir: “Sinemanın anlatı potansiyeli öylesinedir ki, en güçlü bağını resim, hatta tiyatroyla değil romanla kurmuştur. Hem filmler hem de romanlar çok ayrıntılı uzun öyküler anlatırlar...” (Monaco, 2000: 47).

Luis ve Auguste Lumiere kardeşlerin 1895’te gerçekleştirdikleri ilk halk gösterimi seyirciler için tamamen bir şok etkisi yaratıyordu. Karanlık bir salonda önlerindeki perdede titreyen resimler hareket ediyor ve “Trenin Gara Girişi” adlı filmde, üzerlerine dumanını tütüren bir tren geliyordu. Bu olay karşısında seyircilerden bazıları panikle-yerek salondan kaçıyorlardı. Burada gerçek hayata dair en gerçekçi yaratıcılığın ilk adımları da atılmış oluyordu. Lumiere kardeşlerin gerçekleştirildiği bu gösterim sinemanın hayatın doğrudan aktarımını sağlıyordu. Yine bu gösterimden etkilenen seyircilerden biri de George Melies’dir. Sinemayı yaratıcı bir biçimde ilk kullanan Melies olmuştur. Lumiere kardeşler sinemanın anlık görüntülerini kaydederken Melies ise bu yeni araçla yeni anlatım yolları aramaktaydı. Sinemaya bu iki yaklaşım tarzı, zamanla farklı türlerin oluşmasını sağladı.

2. SİNEMA VE EDEBİYATTA TÜRLER

Sinemada türleri (genre) kurmaca (fiction) ve kurmaca-olmayan (non-fiction) biçiminde genel olarak ikiye ayırabiliriz. Kurmaca sinemada başlıca karşımıza çıkan film türleri drama, bilim-kurgu, müzikaller, komedi, korku, savaş, tarihsel dönem, western, canlandırma, kara-film (film-noir) gibidir. Kurmaca-olmayan sinemada da türleri genel olarak belgesel filmler biçiminde ele alabiliriz. Her şeyden önce film türlerini bir bütün olarak incelemek gerekmektedir.

Başlangıçta, filmlerdeki oyunculuk, yönetim, kamera kullanımı ve kurgu gibi teknik konular üzerinde durulmaktaydı. Daha sonraları film türleri ile ilgili kuramlar geliştirildikçe, filmlerin yaşam ile olan ilgisi de incelenmeye başlandı. Bu yaklaşım, filmi çevreleyen tarih, politika, ekonomi, ideoloji ile olan ilişkisini de irdeleyen bir yaklaşımdı (Bywater ve Sobchack, 1989:91). Kaminsky’ye göre de film türlerinin incelenmesi aracılığıyla filmlerin “...din. Mitoloji, sosyal bilimler, psikoloji ve antropoloji ile olan ilişkisinin analizi” (Kaminsky, 1985:3) söz konusu olmuştur. Böylece filmin

oluşumu kadar onun oluşum süreci de önem kazanarak bir bütünlük oluşturulmaya çalışılmıştır.

Film türleri disiplinler arası çalışmalara da olanak tanımaktadır. Bu yolla filmler bir metin (text) gibi görülebilmekte ve değişik 'okuma' biçimleri ortaya çıkmaktadır. Claude Levi-Strauss'un yapısalcı yöntemini popüler film türlerine ilk uygulayanlardan olan Jim Kitses'e göre; "...tür filmleri mitolojiye benzer. Kültür ve bireyin onunla olan ilişkisi hakkındaki önemli ve bazen çatışan davranışları ritüel bir tarzda tekrarlanmakta ve her bir izleyici bu çatışan değerlerden bir anlam çıkarmaya çalışır gibidir. Örneğin korku filmlerinde doğaüstü olaylara inanma ve inanmama duygusunun oynadığı rol gibi. Bu konuya yalnız genel anlamda insani değerlerin birçok türde bulunmasını değil, aynı zamanda tarihsel ve kültürel özel alanlar eklenebilmektedir" (Bywater ve Sobchack, 1982: 91).

William K. Ferrell'e göre edebiyatın dört temel türü (genre) bulunmaktadır: "...şiir, kurmaca (fiction), kurmaca-olmayan (non-fiction), ve drama." (Ferrell, 2000: 31) Yine Ferrell edebiyatın alt-türlerini romans, macera, bilim-kurgu, gizem (mystery), korku, güldürü, ve drama olarak belirlemektedir. (Ferrell, 2000: 31) Bu tür belirlemeleri sinema için de geçerlidir. Keith Cohen gösterge bilimsel açıdan farklı sinema ve edebiyat gibi iki ayrı sistemin aralarında nasıl bir ilişki bulunabileceği biçimindeki bir çalışmaya, her iki sanat dalında da benzer kodların birden fazla sistemde yeniden ortaya çıkabileceği yolundaki sonuçla varılabileceğini söylemektedir. Başka bir deyişle, görsel ve sözsözsel öğeler geniş bir anlam sisteminin bağdaşık parçalarını oluşturarak iki sanat dalının benzerliklerinin odaklaşması olarak görülmesi biçiminde özetlemektedir (Cohen, 2000: 696).

Deneme, gezi, şiir, roman, öykü, eleştiri, röportaj gibi edebiyatın her türü sinema için kaynak oluşturmaktadır. Edebiyat türlerinin sinema türleri benzerlikler bulunmaktadır. Örneğin metin düzeyinde bir deneme ile bir belgeselin, bir roman ile kurmaca herhangi türden bir filmin arasında benzerlikler bulunmaktadır. Yalnızca anlatım biçimi olarak bir sanat dalı yazınsallığı ön planda tutarken bir diğeri de görselliği kullanmaktadır.

3. SİNEMA VE EDEBİYATIN ANLATIM DİLİ

Bazin'e göre "...her sanat, sanatçının söyleyebilecek bir şeyi olduğunu ve bunu bu araçla söylediği ölçüde, kendine göre bir dildir. (...) Sinema bu yüzden öbür sanatların bir devamı olmaktan başka bir şey değildir. Ancak, sinemanın anlatım olanakları geleneksel sanatlarınkinden öylesine zengin ve değişiktir ki, sinemayı ayrıca ele almak ve konuşma diliyle gerçekten boy ölçüşebilen tek anlatım tekniği saymak daha yerinde olur." (Bazin, 1995:19)

Film dilini böyle betimleyen Bazin, bu dilin kullanımındaki birtakım özelliklere de değinmektedir: "...sinema nicelik yönünden şimdiye kadar çoğunlukla her şeyden önce estetik biçimlerde ortaya çıkıyor. Bu bir boş film kilometresi sorunudur: Bir metrelik teknik filme karşılık yüz metrelik öykülü film çevrilmiştir. Bu tıpkı dilin onda dokuzunun roman ya da tiyatro oyunu yazmakta kullanılması gibidir" (Bazin, 1995:20).

Bazin burada dolaylı olarak film türleri arasındaki ilişkiye değinmektedir. Üretilen filmlerin çoğunluğunun kurmaca filmler olduğunu, ne var ki sinema dilinin bundan çok daha fazlası olduğunu belirtmektedir.

Sinemada senaryo aşamasında yapılan tüm tasarımlar öykü içerisindeki kişilere, olaylara, ya da yere göre bir “çevirim senaryosu” hazırlamak biçiminde olmaktadır. Daha sonra hazırlan çevirim senaryosu doğrultusunda yazı dili görüntü diline aktarılmaktadır. Bu doğrultuda çekilen görüntüler kurgu aşamasında yönetmenin isteğine göre uzun planlar ya da kısa kesme olarak adlandırabileceğimiz tekniklerle bir araya getirilirler. “Aksiyonun tek tek her durumunun, anının planlara ayrılarak belirtilmesiyle yalnızca heyecansal izlenimi güçlendirmekle kalmaz, olayların özgün yorumunu da yaparız. Alıcının her yeni konumu seyirciyi olaylara belirli tek bir yerden baktırır. Bu arada senaryonun akışı içinde, kişilerin mekân içinde aralarındaki genel ilişkilerini, hareketlerinin yönünü, zaman ve ritim birliğini, vb... korumak da gerekmektedir” (Eisenstein, 1999:88).

Her sanat dalında olduğu gibi sinema sanatının da kendine özgü bir anlatım dili bulunmaktadır. Jean Mitry bunu “Edebiyat, resim ve müzik sanatını oluşturan şey sözcüklerin, renklerin ve notaların kullanım biçimidir. Sinema için de aynı şey geçerlidir. Sinema bir araçtır. Hem de öyle bir araç ki!” (Mitry, 1989:10) Edebiyat ile sinemada da karakterler, onların gerçekleştirdiği olaylar ve bu olayların geçtiği yer bulunmaktadır. Senaryo yazımı bir filmin iyi ya da kötü olmasında belirleyici unsurların başında gelmektedir. Denilmektedir ki; iyi bir senaryodan kötü bir film çıkabilir ancak kötü bir senaryodan iyi bir film çıkmaz. Burada görülmektedir ki tasarım aşamasında filmin iyi bir biçimde ele alınması gerekir. Sinemanın edebiyattan ödünç aldığı anlatım teknikleri, senaryo aşamasında ortaya çıkmaktadır. Sonrası ise sinemanın kendine özgü anlatım tekniklerinin işidir.

Sanatın dili değer yargılarına değil, beğenilerimize göre belirir. Buna göre bir sanat yapıtını değerlendirmemiz değer yargılarından çok bireysel beğeniye göre değişiklik gösterir. Sanatsal değerlendirme estetik ve estetik-dışı ölçütlerin çatışması biçiminde olmaktadır. Bu olguyu Berna Moran’ın sözleriyle şu biçimde açabiliriz: “Bugün edebiyat tartışmalarında estetik ve estetik-dışı ölçütler çatışması biçiminde süregelmektedir. Edebiyat eserlerinin çoğunda bu iki çeşit değer de yer alır (...) Hayatla sarmaş dolaş edebiyat eserlerinin sadece yapısını dikkate almak ve hayat değerlerine gözümüzü kapamak kısır bir yöntemle yetinmek olur. Fakat yan etkilere önem verenler eserin yapısı üzerine biçimciler kadar titizlikle durmadıkça onların da ölçütleri bir sanat eserinin hakkını vermekte yetersiz kalacaktır” (Moran, 1983:248).

Sanatsal varoluş biçim-içerik ilişkisi içerisinde gerçekleşir. Biçim içeriğin içerik de biçimin taşıyıcısı olmuştur. Sanat yapıtları, biçimsel öğelerinin (ses, renk, ritim, simetri, vb.) içeriksel öğelerle (anlatım, konu, tema, vb.) yoğrulmasıyla oluşur. Bu iki öğe birbirinin ayrılmaz parçalarıdır. İşte sinema ile edebiyatın birlikteliği de bu noktada başlar. Sinema, edebi anlatım biçimlerini kesme, zincirleme gibi kurgu teknikleri aracılığıyla geriye dönüşler (flash-back), ileriye sıçramalar (flash-forward) gibi zenginlikleri de katarak belki de romanın düşlemsel boyutunu kendine özgü zaman-mekân ilişkisiyle bir üst boyuta aktarır. Fransız Yeni Dalgı sinemasının öncülerinden Alain Resnais “Hi-roşima Sevgilim” (1959) ve “Marienbad’da Geçen Yaz” (1961) adlı filmlerinde bunu

başarıyla gerçekleştiriyordu. Bilmekteyiz ki sinemada zaman şimdiki zamandır. Beyaz-perdede olaylar hep şimdiki zaman izlenimi vermektedir. Ancak seyircinin bir filmi izleme süresince zaman öylesine serbesttir ki, zaman-mekân ölçüsünde bir yerden başka bir yer ve zamana sıçrayabilme olanağına sahiptir.

Sinema tarihi, sinemaya uyarlanmış sayısız edebiyat yapıtıyla doludur. Bunların hepsinde ortak yan sinemaya gidip film izlemeye başladığımızda yaşadığımız deneyimin artık okumaktan çok seyretmeye dayalı olmasındadır. Deneyimimiz bir roman ya da öykü okumaktan öylesine farklı bir noktaya gelir ki, bazı durumlarda bu olgu yazar ile sinemacı arasında tartışmalara yol açabilmektedir. Yine de sinemada çok başarılı edebiyat uyarlamalarına rastlamak söz konusudur. Şurası da bilinmeli ki iki farklı sanat dalının anlatım farklılığı buna kaçınılmaz olarak yol açmaktadır. Bu konu hem sanatçı hem de seyirci açısından irdelenmelidir. Bir edebiyat uyarlaması söz konusu olduğunda, yazar her ne kadar filmin yönetim takımı ile (senaryo yazarı, yönetmen, görüntü yönetmeni, genel sanat yönetmeni, vb.) birlikte çalışsa da izlediği sanat yapıtının (filmin) artık kendi sanat yapıtıyla (kitapla) pek bir ilgisi kalmamıştır. Bu hemen bütün edebiyat uyarlamalarında yazar ile sinemacı arasındaki çatışmanın en önemlisidir. Filmin oluşum aşamasında edebiyatın yerini artık sinemanın diline bırakmıştır. Başka bir deyişle yazının dili görüntünün diline uyarlanmıştır.

Sanatçı açısından durum böyleyken seyirci açısından bu deneyim pek de farklı değildir. Okur ve izleyici yalnızca iki deneyimin farklılığından doğan olumlu gelişmeyi ya da olumsuzluğu takdir etmekte ya da etmemektedir. Seyirci kitap okurken kendi deneyim ve dünya görüşü doğrultusunda yapıtı yorumlar ve imgeleminde olayları, yerleri, ve karakterleri canlandırır. Aynı kitabın sinemaya uyarlanmasında ise karşısına bir başka sanatçının, sinemacının yorumuyla karşı karşıyadır.

Hangi roman türünden söz ediyorsak edelim (tarihsel, biyografik, izlenimci, romantik, vb.), hepsinde ortak olan yön kullandığı araçtır: yazı dili. Sinemada da senaryo, çekim, ve çekim sonrası aşamalarında kullandığı dil sinematografik dildir. Sinematografik dili göstergeler ve bu göstergelerin oluşturduğu bir sistem oluşturmaktadır. Sinemayı bir roman ile karşılaştırdığımızda bir çekim (filmde kameranın çalıştırılıp durdurulduğu ana kadar olan bölümü) bir cümleye eş olduğunu söyleyebiliriz. Bir örnek vermek gerekirse; “Adam kapıdan çıkarak önünde uzanan yol boyunca ilerler” biçimindeki bir cümle sinemada kameranın adamı kapıdan çıkarak yol boyunca ilerleyişini takip eden bir çekimle eşdeğer olmaktadır. Sinemanın dil ile olan benzerliğini James Monaco şöyle betimlemektedir: “Sinema bir dil değildir ama dil *gibi* olması nedeniyle, dil araştırmalarında kullandığımız yöntemlerin bazılarını sinema araştırmalarını uygulamak yararlı olabilir” (Monaco, 2000:153).

Bir filmin başlangıç aşaması onun tasarlanma aşamasıdır. Bu da senaryo yazımıdır. Michel Chion bir film senaryosunu şu bölümlere ayırıyor: düşünce ve öykü, sinopsis, outline, tretman, çekim senaryosu, teknik dekupaj ve story-board (Chion, 1987:264). Bu aşamalar sinemasal yaratım sürecinden en temelden en ayrıntılıya olmak üzere film yönetmenine yapacağı filmde yol gösteren bir harita niteliği taşımaktadır.

4. BELGESEL VE DENEME

Edebiyat ve sinema türleri arasında iki tür vardır ki birbirlerine birçok yönden benzerlikler taşımaktadırlar. Bu iki tür deneme ile belgesel türleridir. Bir yazı türü olarak deneme, yazarın herhangi bir konu, kişi, ya da olay hakkındaki duygu ve düşüncelerini yargılara varmadan doğrudan okuyucuya vermesi olarak tanımlanabilir. Denemeler herhangi bir konuda olabilir. Başka bir deyişle konu bakımından sonsuz seçeneğe sahiptir. Denemeyi diğer edebiyat türlerinden ayıran en önemli özelliği onun üslup özelliğinden kaynaklanmaktadır. Bir deneme yazısı hepsinden önce serbest bir yazı biçimidir. Denemeyi diğer türlerinden ayıran onun içeriğidir, denemecinin kişisel üslubu da onun biçimsel yönünü ortaya koymaktadır. Yazının bulunuşundan bu yana sözcüklerle bir iletişim kurulmakta ve bu iletişim en temel anlamıyla sözün yazıya aktarılmasıyla geniş kitleler arasında bir bağ oluşturmaktadır. Yazı türü günlük yazıdan sanatsal yazı biçimlerine kadar geniş bir alanı kapsamaktadır. Bir gazete yazısını bir edebiyat eserini okur gibi okumayız. Yazı bu anlamda farklı özellikler içermektedir.

Yukarıda deneme için söylenenlerin aynısını belgesel sinema türü için de rahatlıkla söyleyebiliriz. Deneme ve belgesel türleri öylesine ortak özelliklere sahiptirler ki kolaylıkla biri birinin yerine geçebilmektedir. Kuşkusuz söz konusu olan anlatım özellikleri farklı iki sanat türüdür. Yaşanan dünyaya ve onun getirdiklerine yaklaşımları o kadar benzer bir biçimde olmaktadır ki kullandıkları farklı anlatım biçimi içerik açısından onları ortak bir noktada buluşturmaktadır. Bill Nichols belgesel sinema için “İyi bir belgesel konusu ile bir tartışmayı harekete geçirir, bizzat filmin kendisi ile değil” diyerek bir belgeselin içeriğinin ne kadar önemli olduğuna işaret etmektedir (Nichols, 1991:10). Öncelikle belirlenmesi gereken gerek deneme gerekse de belgesel birer sanat türüdürler. Kendilerine özgü yapıları vardır. Bir belgesel film yapımı öncelikle konu seçimiyle başlamakta ve daha sonra gerekli hazırlıklar yapılmaktadır. Bir kurmaca film türüyle belgesel arasındaki farklardan en önemlisi (tıpkı deneme ve diğer edebiyat türleri arasındaki farklar gibi) yaşanan gerçekliğe doğrudan müdahale etmemesidir. Deneme ve belgesel türlerinin özelliklerine baktığımızda aralarındaki anlayış ve yaklaşım benzerliğini daha iyi görebiliriz: “Hangi yönden bakılırsa bakılsın, sözcükçe ne anlama gelirse gelsin, sınır diye hiçbir kısıtlamaya sığmayan özgür açılımla, insan-dünyasının vazgeçilmez bir zenginliğidir deneme” (Uygur, 1999:222).

Denemenin ne olup ne olmadığı Nermi Uygur’un “Denemeli Denemesiz” adlı yapıtında neredeyse her yönüyle betimlenmektedir. Tıpkı belgesel gibi deneme de “tür” kavramının dar kalıpları içerisine sığmaz. Eğer bir tanımlama ya da bir yerlere ait olma ise söz konusu olan ne deneme ne de belgesel öyle kolay kolay tanımlanıp dar bir kalıp içerisine konamamaktadır. Uygur, “Gerçi sözlüklerde ‘deneme’ sözcüğünün tanımını bulmak işten değil. Ne yazık ki, şimdiye kadar iler tutar yanı olan bir deneme tanımına rastlayamadım. Neredeyse hepsi birbirinden özetlenerek kopya edilmiş gibi. Özetle: ‘Deneme, bir yazı türüdür’ diyerek geçitiriyorlar” (Uygur, 1999: 36) diyerek deneme tarafından konuyu çok iyi belirlemektedir.

Bize göre denemenin sinemadaki özdeşi olarak gördüğümüz belgesel açısından bakıldığında, tür kavramı yalnızca dar bir kalıp içinde belgeselin zengin anlatım olanağını kısıtlamaktadır. Yaşadığımız dünyada bir anlatım aracı olarak belgesel geniş olanaklara sahiptir. Anlatım dili sinemanın dilidir. Ne var ki konusuna yaklaşım biçimi ile

belgesel, diğer sinema türleri arasında kendine özgü bir yere sahip olmaktadır. Tıpkı denemeci gibi belgeselci de konusunu ister uzun süreli bir araştırma sonucu, ister anlık deneyimleri ile o andaki gelişimi sırasında biçimlendirsin, özünde hayatın kendisini görüntülemek ve ona yorumunu katmak vardır. Bir belgeselin biçimi, onun hangi konuyu ele aldığı ile ilgili değildir. Konunun kendisi biçimi belirler.

SONUÇ

Bir edebiyat yapıtının sinemaya uyarlanmasında yazar ile sinemacı arasındaki ilişkilerin her zaman olumlu olması beklenemez. Sinema ve edebiyat ilişkileri yazar ile sinemacı arasındaki yaratıcılık aşamasında yapıya yansımaları pek de kolay olmayan bir serüvendir. Doğal olarak bir yazınsal anlatımdan görsel anlatıma geçişte zorluklar olacaktır. Ne var ki bu birbirini tamamlayan bir düzeyde olduğunda bu etkileşimden yararlı çıkacak olan sanat olacaktır. Andre Bazin bunu şu biçimde özetlemektedir: “Sinemanın yeniden dirilme dönemi romandan ve tiyatrodan bağımsız olarak gerçekleşecektir. Fakat artık romanlar doğrudan doğruya sinema için yazılmaktadır. Onu düzenleyecek sanat tarihinin diyalektiğini beklerken sinema yeni kaynaklar arayışı içinde olacaktır. Sinemanın yeniden keşfedilmesi için böyle bir yapılanmaya ihtiyaç vardır. (...) Gerçek olan şey, ortada bir yarışmanın veya birbirinin yerine geçmenin olmadığıdır. Sinema sanata yeni bir boyutun eklenmesidir. Bundan kim şikâyetçi olabilir ki?” (Bazin, 1993:59). Sinema ve edebiyat üzerine birçok yazı yazılmıştır ve yazılacaktır. Doğal olarak bu konuda hiçbir zaman yapılanlara bir kısıtlama getirilemez. Her iki sanat dalı da kendi anlatım biçimleri doğrultusunda yapıtlarını vermeyi sürdürecektir. Edebi metinlerin çekiciliği her zaman sinemanın ilgi alanı içinde olacaktır.

KAYNAKÇA

- Bazin, A. (1993); *Sinema Nedir?*, Sistem Yayınları, İstanbul.
- Bazin, Andre (1995); *Çağdaş Sinemanın Sorunları*, Bilgi Yayınları, İstanbul.
- Bywater, T. ve Sobchack, T. (1989); *Film Criticism: Major Critical Approaches to Narrative Film*, Longman, New York.
- Chion, M. (1987); *Bir Senaryo Yazmak*, Afa Yayınları, İstanbul.
- Cohen, K. vd. (Der.) (2000); *Film and Fiction: The Dynamics of Exchange*, The Johns Hopkins University Press, Baltimore & London.
- Eisenstein, S. M. (1999); *Sinema Dersleri*, Öteki Yayınevi, İstanbul.
- Ferrell, W. K. (2000); *Literature & Film as Modern Mythology*, Greenwood Publishing Group, Westport, CT.
- Hauser, A. (1984); *Sanatın Toplumsal Tarihi*, Remzi Kitapevi, İstanbul
- Kaminsky, S. M. (1985); *American Film Genres*, Nelson-Hall, Chicago.
- Mitry, J. (1989); *Sinema Estetiği ve Psikolojisi*, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir.
- Monaco, J. (2000); *Bir Film Nasıl Okunur*, Oğlak Yayınları, İstanbul.
- Moran, B. (1983); *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, Cem Yayınevi, İstanbul.
- Nichols, B. (1991); *Representing Reality: Issues and Concepts in Documentary*, Indiana University Press, Bloomington.
- Uygur, N. (1999); *Denemeli Denemesiz*, Yapı Kredi Yayıncılık, İstanbul.